

פרשת שבוע

תנועות הקיבוץ הדתי

טז בסיון תשפ"ב, 15.6.2022

גיליון מס' 807

פרשת שלח

מקום למבוכה

מאת הרב דוד ביגמן

לקבלת דף פרשת שבוע בווצאפ (קבוצה שקטה) – לחצו [כאן](#)

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר.

שְׁלַח לְךָ אַנְשִׁים

וַיֵּתְרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן

אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל

אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבַתְיוּ תִשְׁלְחוּ

כָּל נָשִׂיא בָהֶם.

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאֲרָן

עַל פִּי ה'

כָּלֶם אַנְשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה.

(במדבר יג, א-ג)

פרשני התורה לאורך הדורות דנו רבות בטיב חטאם של המרגלים, והציעו הצעות שונות ומגוונות. אך נראה לי שבעצם הדיון הזה יש החמצה של נקודה חשובה ומשמעותית. ההתמקדות בביאור החטא הסיטה את תשומת הלב מן המשמעות הספרותית של מבוכתם של המרגלים עצמם, אותם האנשים, "ראשי בני ישראל", שנבחרו בקפידה ונשלחו לשליחות לאומית חשובה וטעונה.

סיפורי התורה נושאים מסר תוכני, מוסרי וערכי לדורות, ואכן עיסוקם של רוב הפרשנים הוא בשאלת המסרים של הסיפורים. אולם סיפורי התורה ניחנו באיכויות ספרותיות גבוהות, והתורה יודעת לספר את הסיפורים בצורה שגורמת לנו הזדהות עם הדמויות השונות גם בשעת חטאם. העקרון הזה נכון בכל המקרא כולו. הניסיונות הרבים לצייר דמויותיו ב"שחור ולבן", בדיכוטומיית טוב ורע אפית-מיתית, לעולם לא יצליחו להאפיל על המקרא, שבין היתר הוא גם ספרות טובה שנכתבה בהשראה גדולה, במנעד שבין נבואה לרוח הקודש.

מתוך הבנת העיקרון הזה נשוב אל סיפור המרגלים. כאשר התורה מספרת את חטא המרגלים, הקורא שרוי במבוכה. מצד אחד הוא עומד מול שיפוט מפורש של התורה עצמה כלפי מעשה המרגלים: "וַיִּוְצִיאוּ דְבַת הָאָרֶץ

אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ... (יג, לב), ומול העונשים שבעקבות החטא; ומצד שני – בקריאה מדוקדקת לא ברור בדיוק במה חטאו המרגלים. המבוכה הזו יוצרת תחושה טבעית בקרב הקוראים שיש צורך להשלים את הפער הספרותי ולספר סיפור משלים, וכך אכן עשו המפרשים הקלאסיים.

איני טוען, במקרה הזה, שהניסיון להשלים את הפערים הוא טעות. טענתי היא שהקפיצה המהירה לעמדת השלמת הפערים מחמיצה מאפיין חשוב של הסיפור המקראי, וכפועל יוצא גם מסרים חשובים שהוא מבקש להנחיל. תורתנו עמוקה ממצולת ים, ומבינה את נפש האדם. כאשר היא יוצרת פער ספרותי שכזה, אשר יוצר בנו מבוכה, סביר להניח שהפער מכוון. התורה מצפה שנבין כי מבוכתנו כקוראים היא בבואה של המבוכה של המרגלים. המרגלים חשבו שהם ממלאים אחר שליחותם נאמנה, ומדווחים בכנות על התרשמותם מהביקור בארץ המובטחת, ומשום כך באמת לא הבינו במה חטאו. הפער הספרותי נושא כאן הבנה משמעותית, והריצה הפרשנית להשלמתו מחמיצה הבנה זו.

אך אין זה עניין לפרשנות סיפורי התורה בלבד; בנקודה זה התורה משיקה לחיינו. כך קיבלתי מרבתי: כל אדם בעולם הזה יש לו שליחות. איני יודע אם זאת אמת אונטולוגית או קיומית, אך אמת היא. יתכן שהשליחות שלו אינה חדה, אלא נושאת אופי רבגוני, כגוונים הרבים של העננה ביום סערה או כצבעיה הססגוניים של הקשת בשוך הסערה. לפעמים השליחות אינה נהירה לאדם, במיוחד כאשר הוא צעיר לימים. אך גם כאשר יזהה את משימתו – אופי השליחות אינו מאפשר שיפוט חד. האדם לא ידע לעולם אם ובאיזו מידה הוא השלים את שליחותו.

לכל באי עולם יש בחינת מרגלים. לעולם נהיה מעט נבוכים, ואף כאשר נשדר ביטחון בדרך, תמיד התורה לוחשת לנו בקול חרישי "נכשלת!" הלחישה הזו אינה צריכה להרתיע אותנו, רק ליצור שמינית שבשמינית של ענווה והקשבה דרוכה לאחר, לעולמו ולשליחותו.

הרב דוד ביגמן הוא ראש ישיבת מעלה גלבע – הקיבוץ הדתי. חבר קיבוץ מעלה גלבע 46 שנים, ומלמד במוסדות הקיבוץ הדתי מזה ארבעים שנה.

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6>
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il